

Az ősszel megkezdik a Horthy-város építését

A tábla döntését várják a telekárak megállapítása ügyében

(A Délmagyarország munkatársától) Amint ismeretes, a közgyűlés Horthy Miklós ország-lásának húszéves jubileuma alkalmából elhatározta, hogy olyan emléket állít a húszéves ország-lás szellemiségének megőrzésére, amely méltóképpen juttatja kifejezésre ennek a városnak hódolatát. Eerre legalkalmasabbnak egy Horthy Miklós kormányzó nevével elnevezett új városrész fölépítése látszott. A közgyűlés annakidején 100.000 pengőt szavazott meg az építkezésre, az ideai költségvetésbe 10.000 pengőt vettek fel erre a célra, a jövő évre pedig 15.000 pengőt állítottak be. Ilyen módon tehát 185.000 pengővel biztosítva van az építési költségek fedezete, úgy, hogy az építkezést akár azonnal megkezdheti a város. Az építkezések megkezdését eddig nagyrészt az akadályozta meg, hogy nem lehetett elintézni végleges formában a felépítendő Horthy-város telekügyét. Az új telepet Felsővároson építik fel a Pollák Sámuel birtokában lévő földön mintegy négy holdnyi területen. A kisajátítási eljárás körül keletkeztek bizonyos bonyodalmak: Pollák Sa-

muel ugyanis megfellebbezte a miniszter által megállapított telekárakat. Ebben az ügyben most hoznak majd döntést a táblán s amint a döntés lehetővé teszi, azonnal megkezdik az építkezést. Tíz ikerházat építenek föl, mindegyikében két lakás lesz két sokgyermekes család számára. Minden lakásban két szoba, kamra, előszoba, konyha, egy melléképületben pedig mosókonyha, kamra és ólak lesznek. A terveket Királyi Oswald tb. műszaki tanácsos készítette el. Egyelőre húsz család kap elhelyezést ezekben az új házakban, a jövőben azonban további építkezések várhatók. A Horthy-telep közepén Horthy Miklós kormányzó márványszobrát helyezik el. Minden ház fölépítését egyenként más és más vállalkozóra bizza a város, hogy ezzel ne csak egy vállalkozót juttasson munkához, hanem az egész szegedi építőipart keresethez juttassa. Az építkezéseket még az ősz folyamán megkezdik, hogy a tél előtt beköltözhesse a Horthy-város új, nagyesaládú, szegényosorsú lakói.

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

ítészet" c. művét. Szerkesztette „A magyar korona országaihoz tartozó róm. kath. papság Egyetemes Névtár-át, Kiadta I. Ferenc József és Erzsébet királyné egybekelése alkalmából — Szinnyey József szavaival — a páratlan fényű „Erzsébet Album“-ot. Munkatársa volt az „Egyetemes Magyar Encyklopaediá“-nak is, de az itt felsorolt bibliografiánk távolról sem teljes.

Gazdag irodalmi munkásságán, fejedelmi szellemi könyvtári adományán kívül, anyagi erőivel is szolgált a magyarság ügyét. A fővárosi Klotild-szeretetháznak 6000, nevelési célokra pedig 40.000 forint alapítványt tett. A legfénylőbb és a legnagyobb magyar szellemek közé tartozott s nemcsak nagy lelke 1888. március 20-án, Esztergomban — 77 éves korában — röp-pent vissza az Urhoz.

... Ezek Somogyi Károly életéről, munkásságáról összesűrített „adatok“. Éreztetik-e a „rendkívüli ember“-t, annyit mindenesetre, hogy az Anyaszentegyháznak hű, nemzetének nagy fia, a magyar kultúrának, irodalomnak, nevelésügynek, tudományának áldozatos munkása, aki mindenét, amivel csak a földi létben rendelkezett, hazájának, a magyar köznek adta.

A szegedi sajtóban 1880. április 28-án jelent meg a csodával határos hír, hogy az újrāépült városnak fejedelmi szellemi kincsét ajándékozott egy nagy magyar katolikus főpap: Somogyi Károly esztergomi kanonok, ezekkel az egyszerű szavakkal: „Szeged a magyarság fészke. Bár lennének millióim, mind e fészek-be raknám. Mert ami itt van, nem változhatik át kakuktojássá.“ Szeged az öröm lázában ég és az elragadtatott Mikszáth Kálmán, már a méltó hála formáját keresi. „Ő is — írta — megérdemelné egy szobrot, vagy legalább emléktáblát és egy ilyen feliratot rá: „Egész életében nem látta Szegedet és mégis egész életében Szegednek élt.“

A könyvtár egy hetven éves élet fáradtságának a műve volt és az adományozás okát maga Somogyi Károly így mondja el az adománylevél bevezető soraiiban: „A romjainból új életre kelő Szegedre nagy nemzeti misszió vár. A város újjáépítésénél ehhez képest az országos intézkedések vezérelvét azon feladat képezi, hogy Szeged mindazon eszközökkel ellátassék, melyek birtokában fokozott tevékenységgel és erővel képes lesz misszióját betölteni. Ezen meggyőződéstől áthatva, részemről is szolgálatot kívánok tenni a közművelődés és a magyar nemzetiség ügyének és évtizedek során át gonddal, fáradtságosan és nagy áldozatokkal gyűjtött könyvtáramat Szeged városának ajándékképpen öröklatulajdonául felajánlom.“

A város törvényhatósági bizottsága 1880. április 30-i közgyűlésén a nagy főpap emlékének örök hirdetésére a „Szegedvárosi Könyvtár“-at „Somogyi-Könyvtár“-nak nevezte el.

Vásárhelyi Julia.

Az elgázolt gyerek vigyázatlansága okozta a kisteleki halálos autószerencsétlenséget

(A Délmagyarország munkatársától) Megírjuk, hogy hétfőn délután halálos kimenetelű szerencsétlenség történt a nemzetközi országúton Kistelek közelében. Egy szegedi magángépkocsi halálra gázolta Tóth László pusztaszeri kisfiút. A szerencsétlenség ügyében a kecskeméti motoros csendőrből a késő esti órákban az a téves jelentés érkezett a szegedi ügyészségre, hogy a gépkocsit Rittler Péter, a szegedi bérautófuvarozók szövetségének elnöke vezette. Most, mint utólag kiderült, csak a gépkocsi volt Rittler Péter tulajdona, de nem Rittler, hanem alkalmazottja, Albert Gyula sofőr vezette. Albert Gyula Budapest felől jött a nemzetközi országúton. Kistelek közelében szembe jött az autóval két megrakott társzeker, amely a kilátást teljesen eltakarta. Albert Gyula éppen elhözni akart, amikor a társzeker mögül hirtelen előbukkant a kerékpáron közlekedő Tóth László. A szerencsétlen kisfiú a szó szoros értelmében nekijártott kerékpárjával az autó hűtőjének, amelyen a koponyája nyomban szétloccsant. Az ügyben lefolytatott nyomozás kétséget kizáróan megállapította, hogy a szerencsétlenséget Tóth László elővigyázatlansága idézte elő s éppen ezért a gépkocsi vezetőjének a szerencsétlenség után nyomban visszaadták a csendőrok hajtási irázolványát.

KAKUSZI ISTVÁN kárpitos

mindennemű kárpitosmunkát vállal **ARADI-UTCA 5.** (Délmagyarországgal szemben)
Párnázott butorok állandóan raktáron! 34

HATVANÉVES A SOMOGYI-KÖNYVTÁR

Hogyan ajántotta fel 1880 április 27-én Somogyi Károly esztergomi kanonok 43.000 kötetnyi könyvtárát a városnak, amelyet azelőtt soha nem is látott

„Szeged Széchenyi Ferencel“
Oly keveset tud a város róla és oly sok, amit tőle kapott ...

... 1880. április 27-én járt Szegeden életében először Somogyi Károly esztergomi kanonok s itt léte első napján felajánlotta 43.000 kötetnyi, akkor körülbelül félmillió forintba becsült könyvtárát az idegen városnak, amelyet soha nem látott s amely addig nyilván sohasem hallotta a Somogyi Károly nevet.“

Móra Ferenc, Szeged és a magyarság nagy írója — a szegedi Somogyi-könyvtár egykori igazgatója — közli ezt velünk, Somogyi Károlyról 1923-ban kiadott remek tanulmányában, amely Szeged nagy kulturájótevőjének az emlékeztetést kívánta az ólombetűk lelkében megörökíteni.

És most — hatvan esztendő után! — ugyanazok a kérdések néznek velünk szembe, mint amelyek a negyven éves fordulón a ragyogó tollú emlékirót foglalkoztatták. Ki volt gondolkodásában, eszmei világában, a lelkében és egész szellemi arculatában ez a nagy magyar katolikus főpap, hogy ezt az „álomcselékede- tet“ véghez vitte — kérdezzük mi is Móra Ferencel együtt —, életének e nagy kincsét miért adta a neki teljesen idegen városnak és tudta-e a város, Szeged, hogy mit kapott? ...

Az első kérdésre Móra Ferenc is csak az égiektől kaphatott választ, mert Somogyi Károly lelki képének a megmintázásához — mint írta — igen kevés volt „a tárgyi fogódzója.“

Az életrajzi adatok tekintetében Szinnyey József örökbeesű műve adja a világosságát, de persze csak évszámokról és életállomásokról, amelyekből alig lehetett volna ezt a nagy lelket láthatóvá tenni, de Móra Ferenc szíve és ragyogó szelleme erre is képes volt.

A második kérdésre maga Somogyi Károly felel meg nekünk is, a harmadikra pedig rávilágítanak az egykorú szegedi lapok tudósítói, akik között őt volt a régi szegedi világ koronázatlan írófejedelme, a „nagy palóc“, Mikszáth Kálmán is.

Vastagh György festményéről kéék tekintete derűlten, tisztán, reménytelően sugárzik. Arcának átszellemült finomsága a mély lelki életet sejteti, fehér homloka a szellemi elmélyülés hajszálvékonyan redőt őrszi s az ajka halk, eltűnő, befelé hulló mosolyában is, mintha a lélek virágai rejtőznének. Egész lényét roppant egyszerűség és szelidség önti el, Móra „álomembernek“ nevezi, talán nemcsak azért, mert „kőnyvek és virágok közt folyt le életének szelíd patakja“, hanem mert egész lényében van valami álomszerűség, virágszerűség, lehellet-finomság, végtelen tisztaság, amely nagyon rávilágíthatott a környező világtól.

„Szerelném idézni ezt a sökrétű, ellentmondásokban gazdag és mégis harmóniás lelket“ — tűnődik Móra — és itt sóhajt fel, hogy „kevés a tárgyi fogódzója.“ „Életének nem volt biográfusa — úgymond — s ami adatot találtam, abban semmi sincs, ami a rendkívüli embert éreztetné. Itt-ott egy determináns, amely megszabja élete irányát.“

Somogyi Károly 1811. április 1-én született Tiszaföldváron. Édesapja Somogyi Csizmazia Károly, protestáns nemesi család sarja, ügyvéd és uradalmi tisztt volt — adataink szerint a Podmaniczky bárók birtokán —, nagyműveltségű, sokkönyvű ember, aki történelmi tanulmányokkal is foglalkozott. Anyja Kelemen Borbála, az első magyar színigazgatónak: Kelemen Lászlónak a testvérhúga. Somogyi Károly 9 éves korában atyjával együtt katolizált. Az apa azt akarta, hogy a fiú egy hiten legény leánytestvéreivel. A pesti piarista gimnáziumban tanulmányait végezve, 1827-ben Esztergomban főgyézházmegyei pap, 1830-ban kiváló része volt a növendék-papság gyakorlóiskolájának a megalapításában. 1834-ben szentelték pappá, akkor kaplán lett Udvardon, majd nevelő Gyöngyösön. 1838-ban Sárospatakra helyezték segédlelkésznek. 1841-ben az esztergomi presbitérium tanárának és tanulmányi nevelőjének nevezték ki. 1843-tól 48-ig a Religio-t és Nevelés-t szerkeszti. 1847-ben az egyetem hittudományi kara teológiai oklevéllel tiszteli meg. Ugyanezen évben megszerzi a váci nyomdát és megindítja a Kath. Iskolai Lapok c. folyóiratot. 1850-ben primási levél- és könyvtárnok Esztergomban. 1851-től a Szent István-Társulat — akkor még „Jó és olcsó könyvkiadó társulat“ — aligazgatója, később igazgatója. 1858. december 15-én a Tudományös Akadémia levelező tagjává választja. 1861-ben — közhajra — a Szent István-Társulat alelnöke lesz, 1868-ig. 1865-ben esztergomi kanonok, 1867-ben oldalkanonoknak hívja meg Simor János hercegprimás, amely méltóságáról 1869-ben szembaja miatt lemond. 1881-ben a Lipót-rend lovagja és ugyanazon évben főgyézházmegyei esperes lett.

Irodalmi munkássága rendkívül sokirányú. Az említett lapokon kívül szerkesztette még az Egyházi Literatúrai Lap-ot 1856-59-ben, a Családi Lap-ot 1849. elején és 1856-tól 1859 végéig. Egyházi, filozófiai, nevelésügyi cikkei e lapokban jelentek meg. „A törvények iránti engedelmességről. Különös tekintettel korunkra“ c. munkáját 1841-ben a Horváth-díjjal jutalmazták. Akadémiai székfoglaló beszéde „A bölcsesség lényege s feladatáról“ c. tanulmánya volt. Németből lefordította Schmidt Kristóf „Pirós tojások“ c. gyermekmunkáját, franciából Meianon abtétól „Renan műve s a német